

SYFTET MED SIRIUS

Sirius uppgift är att - i linje med samverkansavtalet - övergripande stödja företagens och medarbetarnas utveckling av kompetens, hälsa, säkerhet, arbetsmiljö, ledarskap och medarbetarskap för att stärka massa- och pappersindustrins konkurrenskraft.

Läs mer om SIRIUS uppgift och organisation på nästa uppslag.

EN SÄKERHETSKULTUR SOM ÄR LÖNSAM

Fabrikschef på SCA Östrand, Ingela Ekebro.
(foto Per-Anders Sjöqvist)

Olyckor kan förebyggas med ett aktivt säkerhetsarbete. På SCA Östrand arbetar man med att bygga en ny och gemensam säkerhetskultur där grundstenarna är tillbudsrapportering, uppföljande arbetsplatsträffar och ledningens engagemang.

- Säkerhetsarbetet är lönsamt och ett medel för att gå i mål som ett lönsamt företag, säger fabrikschefen Ingela Ekebro.

Läs också om krishanteringsrutiner som hjälpte Cascades Djupafors när en tragisk olycka hände i somras.

Läs mer på nästa uppslag

Sprid Sirius till kollegor

Tipsa gärna dina kollegor om Sirius. På hemsidan (www.skogsindustrierna.org/sirius) kan du läsa hur du gör.

Välutbildade pappersarbetare kan optimera en maskin. Kompetensbrister kostar årligen minst 20-25 miljoner på varje enskild pappersmaskin. (Arkivbild: Duo Fotografi)

Certifieringsutbildningarna utvecklas efter brukens behov

De klassiska certifieringsutbildningarna utvecklas nu för att än mer anpassas för branschens - och inte minst - varje enskilt bruks behov. Vi har fört reserang med ett 25-tal pappers- och massabruk och

försöker ta till oss de synpunkter man har på utbildning, säger Peter Bengtsson på P&L Nordic, som på SIRIUS uppdrag arrangerar branschens certifieringsutbildningar.

Läs mer på sista sidan

Fyra fokusområden för SIRIUS

SIRIUS, Skogsindustrins råd för industriell utveckling i samverkan, ska vara en arena för kommunikation och erfarenhetsutbyte med fokus på det som sker "innanför grindarna".

Den nybildade styrelsen har nyligen haft sitt första möte. Så här ser den på Sirius uppdrag:

Versamheten fokuser på fyra avgränsade områden:

- Stärka företagens arbete inom **arbetsmiljö**, säkerhet och hälsa.
- Bevaka och driva **kompetens- och utbildningsfrågor**.
- Arbeta med **arbetsorganisation** och ledarskap/medarbetarskap.
- Verka för ökad **jämställdhet och mångfald**.

Framtidens operatör – nätverk

Sex bruk har startat ett nätverk i Sirius regi för att utveckla operatörsrollen inklusive närliggande yrkesgrupper.

Grunden är att varje bruk arbetar med verksamhetsutveckling på hemmaplan och sedan utbyter erfarenheter för att lära av varandra.

Det kan handla att identifiera framgångsfaktorer som leder till positiva förändringar och att sedan dela med sig av goda exempel.

I den första omgången deltar M-real Husum, SCA Ortviken, Holmen Iggesund, Stora Enso Skutskär, Korsnäs Frövi och Södra Möns-terås.

Den första träffen har ägt rum nyligen. Tidningen Sirius kommer att följa utvecklingen.

"Säkerhet och arbetsmiljö måste finnas med i det dagliga arbetet, inte finnas i tillfälliga kampanjer. Det ska vara ett fokusområde med samma betydelse som lönsamhet och kostnadsbesparingar."

Med en aktiv säkerhetskultur förebyggs olyckor på SCA Östrand

Att jobba med säkerhet handlar inte om kampanjer utan att få in en säkerhetskultur i de dagliga rutinerna.

– Det är en värdegrund som ska rulla hela tiden, säger **Jan Waluszewski**, skyddschef inom SCA Forest Products AB där Östrand ingår.

Erik Sjöblom, driftsingenjör med ansvar för CTMP-linjen, torkning och utlastning ser effekten i sina dagliga möten med operatörerna:

– Mest påtagligt är tillbudsrapporteringen som fungerar bättre och bättre hela tiden, säger han.

Konkreta handlingar

Erik ser också många konkreta handlingar i vardagen som en följd av det ökade säkerhetskänsligheten. Brytarlåsen används idag alltid så snart en maskin ställs av.

–Görs ett arbete sätter driften i sitt lås, elarbetarna har sitt, varje funktion sätter sitt lås och plockar bort det när arbetet är klart. Det förhindrar att man sätter igång maskinen om t ex en elektriker kanske gått tillbaka till ställverket eller en mekaniker är inne och jobbar i maskinen.

I början fanns ett motstånd "jobbet tar ju dubbelt så lång tid".

–Tvärtom, säger Erik. Idag vet alla när jobbet

är klart, ingen behöver jaga runt och kontrollera. Vi tjänar tid.

Tillbudsrapporter

Men det är framför allt tillbudsrapporteringen som är grunden i säkerhetsarbetet. I systemet kan alla se vilka tillbud som är åtgärdade, påbörjade eller kanske inte ens initierade. Varje vecka granskas listan på möten.

– Vi är en processindustri med rötter i 1930-talet. Här finns ständigt förbättringar, konstaterar Erik Sjöblom.

Överhuvudtaget har förståelsen blivit bättre, ingen ifrågasätter västar och skyddsskor längre. Om någon snubblar på en slang blir det en skri-ven rapport.

– Och våra skyddsronder – som sker var sjätte vecka, har med operatörer från andra avdelningar för att kunna belysa med nya ögon.

Tre hörnstenar

En utbyggd säkerhetskultur på SCA Östrand bygger, enligt skyddschefen Jan Waluszewski på tre hörnstenar:

- Ledningens engagemang
- Tillbudsrapportering även av triviala händelser
- Arbetsplatsträffar som följer upp alla tillbud

De vanliga brytarlåsen är ett enkelt exempel på hur säkerhetsarbetet ska fungera i vardagslag. Erik Sjöblom på SCA Östrand visar. (Foto Per-Anders Sjöqvist)

– Säkerhet och arbetsmiljö måste finnas med i det dagliga arbetet, inte finnas i tillfälliga kampanjer. Det ska vara ett fokusområde med samma betydelse som lönsamhet och kost-

nadsbesparingar. Säkerhetsarbetet ska finnas på samma kartbild som produktionsmålen och få ta plats i verksamheten.

Två dödsolyckor under 2000-talet

Bruket har under 2000-talet drabbats av två dödsolyckor, den senaste 2005.

– Trots att vi även före olyckorna hade ett fokus på det förebyggande arbetet med riskanalyser och utbildning av personalen blev det en omruskning som resulterade i ett ännu större fokus på säkerhetsarbetet, poängterar fabrikschef **Ingela Ekebro**.

Efter olyckorna har arbetet med en utvidgad säkerhetskultur prioriterats. Ett nytt tillbudssystem togs i bruk efter den sista olyckan.

–Arbetet var påbörjat, säger **Jan Waluszewski**, skyddschef inom SCA. Men de tragiska olyckorna blev en draghjälp för en fortsättning.

Det är idag avdelningschefens ansvar att varje tillbud och olycka ska utredas med dokumentation och åtgärdsförslag. Vid det ordinarie fa-

briksmötet varje måndag redovisas den gångna veckans tillbud. En gång i månaden presenteras statistik och eventuella tillbud som slarvats bort i processen kommer obönhörligen fram här.

– Genomskinligheten är bra.

Han poängterar också brytarlåsens betydelse.

–Det blir säkra stopp, ibland kommer det till jobb under resan, då är det lätt att det sker tillbud när inte övrig personal vet om att det pågår arbete.

Att inte bry sig

Jan Waluszewski menar också att den enskildes beteende är viktigt. Att torka upp olja, att rapportera även triviala tillbud. Och den som bryter mot ordningsregler, som inte bryr sig på arbetsplatsen och hoppar över säkerhetsrutiner får först en tillsägelse, sedan ett samtal med chefen.

Vid upprepade förseelser följer en skriftlig erinran och som sista åtgärd - omplacering.

Jan Waluszewski, skyddschef inom SCA. (foto Per-Anders Sjöqvist)

Lasse Hallström är samordnande huvudskyddsombud och poängterar vardagsrutinerna:

– Vi jobbar efter rutiner, vi vet vad vi gör och riskinventerar ständigt inom driften, säger han. Varje arbetsorder är kopplad till en riskinventering som finns på avdelningen. Här finns typ av risk, lämplig utrustning etc. Och det är analyser som är gjorda för att följas, inte för att blanketter ska fyllas i.

Han ser tillbudsrapporteringen som en väsentlig del i säkerhetskulturen:

– Det var lite motstånd i början, man tyckte att banala, smärre saker inte behövde rapporteras. Men det är bättre idag och alla får en återkoppling.

Medvetandet har höjts

Susan Björkqvist är chef för skydds- och säkerhetsavdelningen på Östrand.

Hon upplever att säkerhetskulturen har blivit en tydligare del av vardagen.

– Säkerhetsmedvetandet har absolut höjts,

säger hon. Vi kan dock inte säga att antalet olyckor blivit färre, vi har en svagt nedåtgående trend, men olyckorna har blivit mindre allvarliga.

Skydd och säkerhet är alltid med som en punkt på alla möten. Hon poängterar det som också Jan Waluszewski säger; fabrikschefens intresse och engagemang är oerhört betydelsefullt.

Och hon bekräftar Lasse Hallströms känsla att allt fler incidenter tillbudsrapporteras:

– Idag kommer även småsaker in i systemet. Men det är småsaker som för en kollega kan sluta med en allvarlig olycka om den inte rapporteras och åtgärdas.

Säkerhetskörkort

För att ytterligare höja säkerhetsmedvetandet har man satsat på en web-baserad utbildning, Säkerhetskörkortet, som alla på Östrand ska göra.

– Ungefär 95 procent är klara, inom kort ska alla ha körkortet där vi bl a diskuterar regler och vårt skyddsarbete, berättar Susan Björkqvist.

Ingela Ekebro är fabrikschef och använder alla tillfällen hon kan för att trycka på vikten med säkerhetsarbetet.

– Jag prioriterar detta arbete helt och fullt, främst jobbar jag genom organisationen, säger hon.

Ett exempel är det årligen säkerhetsseminariet där hon samlar alla chefer, skyddsombud, ingenjörer m.fl, då förra årets arbete summeras och nya mål för kommande år tas fram och beslutas.

– Vi passar på att ytterligare fördjupa våra kunskaper i olika områden kring skydd och säkerhetsarbetet.

Hon har en ytterligare förklaring till det utökade arbetet med säkerhetskulturen på Östrand:

– Olyckor ska alltid undvikas. Men förebyggande säkerhetsarbete innebär också ökad produktivitet. Det är aldrig lönsamt när något oväntat händer.

– Att göra rätt från början är alltid effektivt. Bättre säkerhetsarbete står inte i motsats till lönsamhet.

Susan Björkqvist är skyddsingenjör på SCA Östrand. (foto Per-Anders Sjöqvist)

Christer Österling, arbetsställets skyddsombud, och Cascades Djupafors VD, Björn Sandberg, utvärderar krishantering efter den tragiska olyckan på företaget i somras. (foto Mårten Ericsson)

Fasta rutiner ett stöd när katastrofen drabbade Djupafors

Väl fungerande rutiner för krishantering är viktiga när en olycka händer.

På Cascades Djupafors AB i Blekinge har företaget tvingats aktualisera sin krisberedskap två gånger på kort tid. För fyra år sedan omkom en man vid en truckolycka, i somras avled en ung vikarie i en klämycka i en rullmaskin.

Det är djupt tragiska händelser och företaget gör idag allt för att förebygga fler olyckor med noggranna riskanalyser, förbättrad säkerhetskultur och utbyggda fysiska skyddssystem med ljusbågar och tidsfördröjda låssystem.

Den direkta orsaken till den sista olyckan är fortfarande under utredning. Men både företags VD Björn Sandberg och arbetsställets skyddsombud, AHSO, Christer Österling, betonar vikten av att vara förberedd på krishantering efteråt:

Läge av chock

– Det är svårt att tänka klart i lägen av chock. Det är nödvändigt med skrivna rutiner att stödja sig på, säger Björn Sandberg. Han poängterar vikten av snabb information och att bara en person står för företagets information till de an-

ställda och ut till media: Rykten sprids så snabbt, felaktiga spekulationer var igång på nätet direkt. Nu samlade vi alla anställda och berättade allt vi visste och samlade pressen för en information bara några timmar efter olyckan.

Psykologer inom 20 minuter

Psykologer fanns på plats inom 20 minuter, professionella människor som fanns tillgängliga för anhöriga, vänner till den omkomne och anställda.

– Tänk på individerna i första hand, på företaget i andra hand, är Björn Sandbergs råd.

En plats för sörjande vänner och arbetskamrater, en tillfällig minneslund, inrättades utanför grindarna. Här kunde vem som helst tända ljus och lägga blommor.

Christer Österling nickar instämmande när han hör Björn Sandbergs råd och vill särskilt poängtera den snabba informationens betydelse när internet annars tar över och sprider falska rykten som sanningar.

Drabbade samma skiftlag

Av en slump var det samma skiftlag som drabbades av olyckan i somras som också drab-

bades av dödsolyckan 2005. Flera av de anställda arbetade också då. De samlades nu i konferensrummet tillsammans med psykologer från företagshälsovården.

– Men även ledig personal ringdes in genom en telefonkedja, säger Christer Österling. Vi ville snabbt ge personlig information till så många som möjligt.

Nu inträffade olyckan strax före semestern på dagtid. "Det gäller att trimma rutinerna så att vi också kan agera lika snabbt om en olycka händer på natten, kanske under semestern när ordinarie informationsansvariga är borta", säger Christer Sandberg.

Polisen kontaktade de anhöriga.

"Det är vårt jobb", sa poliserna som var på plats. Men jag tog en egen kontakt nästa dag, säger Björn Sandberg.

Den aktuella rullmaskinen stoppades nästan två dygn extra och när den sedan kördes igång fanns dubbel bemanning för att personalen skulle kunna gå ifrån hela tiden.

– Fortsätt prata om olyckan också efter en månad när samtalen handlar om annat, ger Björn Sandberg som ett sista råd.

– Det är många som mår dåligt länge.

Dagens operatörer blir allt mer mångkunniga. (Arkivbild: Mårten Ericsson)

Miljoner att hämta med rätt utbildad personal

En certifieringsutbildning ska motsvara verifierade kompetenskrav, men gärna också vara anpassad efter det företag där kursdeltagaren är anställd.

– Kanske genom ett projekt som är kopplat till det egna bruket, säger Peter Bengtson (bilden) på P&L Nordic, som på uppdrag av Sirius arrangerar certifieringsutbildningar för pappers- och massaindustrin.

Han betonar att en certifieringsutbildning alltid ska bygga på en teoretisk och verifierad grund. Innehållet ska vara väl testat.

– Men metoder och processer att testa kunskap förbättras. Vi blir effektivare och kan öka nyttan i vardagen för de som gått kursen.

Okunskap kostar

Han har också sett vad okunskap kostar:

– Undersökningar visar att de oplanerade stoppen på PM-sidan, som kan kopplas till kompetensbrister, kostar minst 25 miljoner/pap-

persmaskin och år, säger han.

Han menar att de svenska pappers- och massabruken idag måste utbilda operatörer att våga göra mer än tidigare, att vara flexibla, kreativa, entusiastiska och engagerade och dessutom modigare på ett konstruktivt sätt.

– Förr kännetecknades många arbetsplatser av hjälplöshet i väntan på chefs order. Idag tas bra beslut av väl utbildade operatörer. Med ökad yrkes stolthet och självkänsla växer både människor och företag, menar han.

25-tal företrädare för branschen

Under året har han mött företrädare för ett 25-tal fabriker inom pappers- och massaindustrin för att ta tillvara på synpunkter och önskemål om nästa generations certifieringsutbildningar.

Idag arrangeras ett femtontal certifieringsutbildningar. Nu struktureras de om.

– Många bruk har färre anställda, man bygger om befattningar, förklarar Peter Bengtson.

De som förr var endast kokare eller kanske blekare är idag fiberlinjeoperatörer och måste kunna betydligt fler moment. Fler jobb smälts

samman och certifieringsutbildningen måste anpassas för att utbilda i de nya befattningarna. Olika bruk mixar ihop olika befattningar, man kräver ökad mångkunnighet, flexibel personal som roterar.

– Vi kallar det version 2.0 av certifieringsutbildningen, säger han. I grunden är det den klassiska certifieringsmodellen, men mer anpassad till brukens egna verksamhet idag.

Certifiering vid bemanning

Många bruk använder idag utbildningen som en certifiering vid bemanning. En anställd måste ha en godkänd certifieringsutbildning för att bemanna en maskin. Brister i kompetensen definieras och kompletteras. "Vi vet att maxhastigheten ökar när certifierade operatörer jobbar."

Han tror också att det vardagliga, informella lärandet i arbetet kan struktureras bättre:

– Människor lär sig nya saker varje dag. Problemet är att det informella lärandet inte är styrt. Det går att vara konkret och peka på vilken kunskap som ska läras in denna veckan. Det handlar om konkretion och tydlighet i vardagen.

Tidningen Sirius ges ut av Sirius, Skogsindustrins råd för Industriell Utveckling i samverkan.
Ansvarig Utgivare: Mårten Ericsson

Sirius finns också på nätet:
www.skogsindustrierna.org/sirius
text där inget annat anges: Sven Magnusson

sirius
SKOGSINDUSTRINS RÅD FÖR INDUSTRIELL UTVECKLING I SAMVERKAN

**Hur vill du ha tidningen distribuerad i fortsättningen? Som papperstidning eller via mejl?
Gå in på vår hemsida och fyll i dina uppgifter: www.skogsindustrierna.org/sirius**